

To je isti oblik, koji u rednih grobovih germanskog porijekla toli često dolazi, ali koji takodjer, barem djelomice, pripada starim stanovnicom Hallstatta. Lubanje toga oblika osobito su dugačke, a kraj toga posve uzke. Vrlo je karakteristično, da im je visina jednaka širini ili dapače ovu i nadkriljuje.

Predležeća lubanja mogla je do 190 mm. dugačka i preko 130 mm. široka i visoka biti. Ovo je dakle skrajno hypsikefalni dolichocephalus.

Lubanja 2. (ona sa bolje sačuvanom donjom čeljustnicom), po svojoj prilici ženska. Lubanja sa čelnim svezom. Zubi u običnom broju, vrlo iztrošeni.

Gornji pogled. Široka pravokutna pačetvorina sa okruženimi uglovi; promjer širine od spreda prama kraju, u koliko se okom izmjeriti daje, samo neznatno raste.

Pogled sa strane. Srednje visine, četverouglast, sa vrlo dugačkom, vodoravno položenom tjemanjačom. Čelo između korjena nosa i hrgami na čelu dosta jako napred nagibano, najgornji dio čelnice već vodoravno položen. Za sredinom tjemanjače pada sagittalni zasuk strmo prama više okomito postavljenoj zatiljači.

Pogled odtraga. Četverouglast sa lahko savijenom gornjom stranom. Ljuska zatiljače široka i malo svodana. Što se tiče okostnice lica, to mi samo donja čeljustnica služi kod prosudjivanja, pošto su ostali odlomci vrlo neznatni i još k tomu krivo pričvršteni na lubanju. Donja je čeljustnica nježna, prelaz tjela u dižuće se nastavke je tupokutan; obradak je oštro modeliran, kovrljak obradka jako izbočen.

Duljina lubanje 169 mm. od glabelle.

Najveća duljina 175 " intertuberalna na čelnici.

Širina 145 "

Visina ne može se mjeriti.

Index duljine i širine 83·0, dotično 85·5, dakle svakako brachycephalus.

Druga lubanja *istoga* oblika, po svojoj prilici mužka, imala je valjda index duljine i širine od 80—81. O drugih mjerah te o obliku okostnice lica nemogu ništa kazati.

Glede posljednjih dviju lubanja moram spomenuti, da sam iztraživao lubanje mjedene dobe iz Ugarske, koje su bile istoga oblika.

Preveo Dr. B.

Rimski nadpisi iz Bosne.

I.

I · O · M

P · AEL

C L E M E N

II VIR

V · L · S

*

Stećak vapn. s podstavkom vis. m. 0,82; šir. m. 0,41, a na podstavku m. 0,50. God. 1887 nalazio se je s naopaka zakopan kod Muftine džamije u Rogatici.

2.

I · O · M

PL · ALB ·

H III

V · S · L · M

Stup vapn. vis. m. 0,78; šir. u nadstupini m. 0,52, a u stupu m. 0,34. Na stupu je u vrhu s prednje strane ruža. God. 1887 nalazio se je pred Arnautovića džamijom u Rogatici.

3.

*Mommsen*¹⁾

D · M ·

D · M

T · CL · MXI

T · CL · MXSI

MO DEC

MO · DEC

T · IS · DE

· C · RIS · DE

Stećak vapn. vis. izvan zemlje m. 0,48; debeo m. 0,54; šir m. 0,70. Okrnut, a naokolo je narešen vazima i ružama. Nalazio se je g. 1887 zasadjem u zemlji pred avlijom Avdibega Holučlije u Rogatici.

4.

D · M

AVREL · SVPER VETE

RNVS EX · EG VIII · AG

MEMORIAM SIBI

VIVS ET VERE CO

IVGI MAXIMINÆ

ET VICTORINO FILIS

NOSTRIS · FILIAM

DIFFVNCTAM VI

XIT ANOS XXVIII

¹⁾ Ovako ga izdao Mommsen u Corp. Inscr. Lat. III, str. 363 br. 2766 b i str. 1033 kao u Rogatici *in porta aedium Abdi Effendi* po O. Blau (in actis acad. Berol. 1866 p. 850) i čitao: D(is) m(anibus) T[i.] Cl(audio) Maximo dec(urioni) c(oloniae?) Ris(ini) de(funcito?); uz opazku na 2 redku: — C · L · traditur, i na četvrtom RIS. a njegov prijatelj de Sainte Marie BIS. Uredništvo.

Stećak vapn. vis. m. 0,73; šir. m. 0,66; debeo m. 0,20 Udu-bina je na stećku vis. m. 0,46; šir. 0,55. Okvir vis. m. 0,64. Nad okvirom je riljev, t. j. s desne je strane muški do pola, a pred njime žensko diete. Na lievoj je strani ženska, a pred njom muško diete. U vrhu je ruža sa osam listaka, pa s desne i s lieve po list ruže (stabljike). Uvrh gornje je strane po glava fauna s rozima. Nalazio se je godine 1887 u avliji pred zemalj. muzejem u Sarajevu.

5.

D ·

IVL ·

DE

VIS

M

Utarak u četvero od sadre vis. m. 0,42; šir. m. 0,32; debeo m. 0,11. Obstoje i donji dio ploče s uresom. Nalazi se u ćeliji na Zadrugama kod Ustikolina blizu Foče, gdje je pred crkvom sljedeći utarak:

XX

PNX

PNX

Osim spomenutoga, tu je još ovijeh utaraka, t. j. kao od stećaka: 1. žena u dugoj haljini, a s lieve joj strane ures kao pruga gori svršujuća na zavoj; a s druge je strane kamena loza s dva grozda. 2. Utarak, a na njemu loza. 3. Na trećemu utarku isto loza. 4. Komad *kornižona* krasno uradjena. 5. Komad *modiljona*. Turci zovu ovo mjesto *ćelija*. Dakako ovgdje je na rimskijem ruševinama bila crkva (sad joj se vide temelji), a to nam jamči drevni nadpis na utarku *vizuala* i starobosanski podpisi na temeljnomu kamenu. Malo su uniže vojnici razkopali humku, a izpod nje su našli golem ćemer s velikijem zasječenijem vratima i s udarenijem udubkom. Ćemer je vis. m. 0,80; dug m. 4; šir. m. 1,70. Bio je pokojnik okrenut k zapadu. Kaže se, da su ovgje vojnici našli i ploču s nadpisom. Svukud je ovgje naokolo utaraka od malenijeh posuda, svakoga drugoga kamenja, a u zemlji je dosta grobova. Ulomke sam nadpisa činio pokupiti, te prenijeti u prestonički ured u Foču.

Vid Vuletić Vukasović.